

Siellä esitykseen tehtiin muutamia lisäyksiä, mm. liikenneministeriöstä tullut, julkisuudessa kiistelty juna-anniskelupykälä. Sosiaali- ja terveysministeriö pyysi esityksestä vielä lausunnon lähes 20 taholta, myös Alkolta. Valtioneuvosto antoi muutosesityksen eduskunnalle 5. 9. 1986 äänin 9—4.

Tärkeimmät muutokset ovat

— alkoholijuomien anniskelun salliminen kello 11.00 alkaen

— alkoholijuomien vähittäismyyntin salliminen velaksi yhteisöille

— junien ravintolavaunuissa mientojen alkoholijuomien anniskelun salliminen ilman ateriapakkoa; eduskunta muutti hallituksen esitystä sikäli, että mahdollisuus väkevien alkoholijuomien anniskeluun ravintolavaunuissa poistettiin

— alkoholipitoisuuksien ilmoittaminen painoprosenttien sijasta tilavuusprosentteina

— Alkon tilintarkastajien lukumäärän nostaminen neljästä viiteen; heistä yksi edustaa kauppa- ja teollisuusministeriötä ja kaikki ovat valtioneuvoston nimeämiä

— Alkon hallintoneuvoston alkoholiohjelmien kehityksestä antaman kertomuksen sijasta valtioneuvosto antaa eduskunnalle päihdeoloja koskevan kertomuksen, johon sisällytetään Alkon hallintoneuvoston kertomus sellaisenaan.

Päihdepolitiikan seuranta laajenee

Eduskunta hyväksyi 29. 1. 1987 hallituksen esityksen, jolla tehtiin eräitä alkoholijuomien jakelua keventäviä muutoksia alkoholi- ja keskiolutlakeihin. Samalla säädettiin laki päihdeolojen kehitystä koskevan kertomuksen antamisesta eduskunnalle (254/87). Uudistukset tulivat voimaan 1. 4. 1987.

Vuoden 1969 alusta alkoholilainsäädäntöä liberalisoitiin voimakkaasti. Samalla lisättiin eduskunnan välittömiä mahdollisuuksia saada tietoja alkoholiohjelmien kehityksestä ja alkoholihoitojen hoidosta. Alkoholi-

lain 11. §:n mukaan alkoholiyhtiön hallintoneuvoston tuli antaa vuosittain valtioneuvostolle kertomus alkoholiohjelmien kehityksestä sekä niistä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty alkoholihaittojen ehkäisemiseksi. Samalla säädettiin erillinen laki, jonka mukaan valtioneuvosto antaa eduskunnalle mainitun kertomuksen.

Eduskunta on vuosittain käsitellyt Alkon hallintoneuvoston kertomuksen talousvaliokunnan mietinnön pohjalta. Eduskunnassa tällöin esitetyt kannanotot ovat osaltaan vaikuttaneet alkoholipolitiikkaan ja muiden päihdeasioiden hoitoon. Ne ovat johtaneet käytännön toimenpiteisiin ehkäisevän ja korjaavan päihdepolitiikan järjestämisessä. Esimerkiksi käsiteltävää lakia koskevan hallituksen esityksen antaminen perustui eduskunnan aiempiin kannanottoihin.

Uudistuksen tultua voimaan Alkon hallintoneuvosto tulee edelleen antamaan valtioneuvostolle kertomuksen toiminnastaan. Valtioneuvosto tulee antamaan vuosittain eduskunnalle päihdeolojen kehitystä koskevan kertomuksen, johon sisällytetään alkoholiyhtiön hallintoneuvoston kertomus. Alkon tehtävät tulevat valtioneuvoston suuntaan siis säilymään ennallaan, mutta valtioneuvoston tehtävät eduskunnan suuntaan tulevat tässä yhteydessä lisääntymään.

Eduskunnalle annettavaan kertomukseen on haluttu sisällyttää alkoholin lisäksi myös muut päihteet. Kertomus tulee sisältämään kuvauksen päihdeolojen kehityksestä sekä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty ja suunniteltu ryhdyttävän päihteiden käytöstä aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi. Uudistuksen tavoitteena on tehostaa päihdeolojen seurantaa ja suunnittelua.

Päihteiden käyttö edellyttää toimenpiteitä useilla yhteiskunnan alueilla. Kertomusmenettely on siksi haluttu laajentaa koskemaan kaikkia keskeisiä päihdeolojen kehittämiseen osallistuvia hallinnonaloja. Kertomus sisältää tiedot toimenpiteistä, joihin on ryhdytty sosiaali- ja terveydenhuollossa, raittustyössä, alkoholivalvonnassa, opetustoimessa, poliisin ja tullin toiminnassa sekä alkoholiyhtiössä, ja sen kokoa ja esittelee sosiaali- ja terveysministeriö.

Velvoitteita viranomaisille

Päihdeolojen kehitystä koskevan kertomusmenettelyn käynnistäminen osoittaa, että eduskunta katsoo päihdeasioiden hoidon edellyttävän varsin voimakkaita erityisjärjestelyjä. Hallitus antaa nykyisin eduskunnalle vuosittain vain harvoja päihdeoloja käsittelevään kertomukseen rinnastettavia kertomuksia. Käsiteltävälaitaan ovat siihen verrattavia valtiovain hoitoa ja tilaa koskevat kertomukset, työllisyyskertomus sekä kehitys yhteistyötä koskeva kertomus.

Päihdeoloja koskeva kertomus korostaa eduskunnan ja valtioneuvoston tehtäviä päihdeasioiden hoidossa. Uudistus merkitsee kannanottoa siihen, että korjaavaa alkoholipolitiikkaa tekevien eli alkoholihaitoista vastaavien tulisi nykyistä paremmin voida osallistua alkoholipolitiikan suunnitteluun.

Eduskunnalle annettavan kertomuksen laajentaminen koskemaan alkoholin lisäksi myös muita päihteitä käytettyjä aineita merkitsee osaltaan alkoholipolitiikkaa koskevan keskustelun avartamista. Kuluvan vuoden alusta voimaan tulleen päihdehuoltolain mukaan päihteellä tarkoitetaan alkoholijuomaa sekä muuta päihtymystarkoituksessa käytettyä ainetta. Niin alkoholin, huumeiden kuin lääkkeidenkin ongelmakäytön takana ovat yksilön kohdalla yleensä toisiaan muistuttavat tekijät.

Päihdepolitiikkaa koskeva laaja vuosittainen keskustelu tulee osaltaan monipuolistamaan alkoholi- ja muuta päihdepolitiikkaa keskustelua. Viime aikoinahan ravintola- ja majoituselinkeino näyttää julkisuudessa saaneen raittiusliikkeelle aiemmin kuuluneen roolin toteutetun alkoholipolitiikan arvostelijana. Kertomuksen valmistelu saattaa luoda edellytyksiä päihdeasioita koskevien intressiryhmien tiivistymiselle ja uudelleen järjestäytymiselle. Kansanterveydelisten ja muiden mitattavien päihdehaittojen merkitys kontrollipolitiikan perusteena tulee lisääntymään.

Päihdeoloja koskeva kertomus tulee sisältämään myös huumeasainepolitiikkaa koskevan osan. Mahdollisuudet huume-ehtoisen kontrollijärjestelmän kansanvaltaiseen valvontaan tulevat näin paranemaan.

Vuosittaisen kertomuksen antami-

nen edellyttää, että viranomaiset, alkoholiyhtiö ja muut päihdeasioita käsittelevät tahot lisäävät yhteistyötään. Tarve toiminnan suunnittelisuuden tehostamiseen ja käytettyjen menetelmien vaikuttavuuden arviointiin kasvaa. Kertomus lisää tarvetta kehittää päätöksenteon tueksi soveltuvaa tiedonkeruuta muun muassa päihdehuollossa.

Antaessaan mietintönsä käsillä olevasta hallituksen esityksestä talousvaliokunta totesi, että lainuudistuksella ei poisteta kaikkia niitä puutteita, joita alkoholilainsäädännössä ja päihdepolitiikassa edelleen on. Sen vuoksi valiokunnan mielestä on alkoholilainsäädäntö kokonaisuudessaan selvitettävä asettamalla tätä varten komitea. Valiokunnan aiempien kannanottojen mukaan näyttäisi olevan edelleen tarvetta lisätä ennen muuta sosiaali- ja terveysviranomaisten vastuuta alkoholipolitiikan hoidossa.

Tapani Sarvanti

Jorma Simpura in memoriam

Jorma Simpura tuli Kansan Uutisten päätoimittajan tehtävistä Alkon hallintoneuvoston varajäseneksi vuonna 1963 ja hallintoneuvoston varsinaiseksi jäseneksi vuoden 1968 alusta. Helmikuun 1. päivänä 1974 hän siirtyi Alkon palvelukseen, ensin Alkoholipolitiikka-lehden päätoimittajaksi ja kahdeksan vuotta myöhemmin valistus- ja tiedotustoiminnan johtajaksi, mistä tehtävästä hän siirtyi eläkkeelle huhtikuun lopussa 1984. Tuohon vähän yli kymmenvuotiseen vakinaiseen työrupeamaan Alkossa sisältyi useita merkittäviä tehtäviä: ehkäpä eräänlaisina kohokohtina Alkon 50-vuotisjuhliin vuonna 1982 valmistuneen laajan ja paljon kiitetyn Alkon historian kirjoittaminen sekä Alkoholipolitiikka-lehden saaman tiedonjulkistamispalkinnon vastaanottaminen.

Jorma Simpuran tavoitteena niin Alkon historian kirjoittajana, Alko-

holipolitiikka-lehden päätoimittajana kuin Alkon valistus- ja tiedotustoiminnasta vastaavana johtajanakin oli — kuten hän itse historiansa esipuheeseen kirjoitti — saattaa ihmiset ”ehkä aikaisempaa lähemmäksi suomalaisen alkoholikysymyksen kansallisia ja yhteiskunnallisia piirteitä sekä alkoholipolitiikan harjoittamisen monisärmäisyyttä ja sen historian värikkyyttä”.

Jorma Simpura oli hyvä ja arvostettu työtoveri. Hänen työskentelytavalleen oli ominaista laajaan kokeemukseen ja monipuoliseen näkemykseen perustuva ajattelu ja pohdiskelu. Kiitollisena Alko, sen hallintoneuvosto ja johtokunta sekä työtoverit Alkossa kunnioittavat Jorma Simpuran muistoa.

Heikki Koski

Tietoja vuoden 1986 anniskelutoiminnasta

Alkoholijuomien kokonaiskulutus kasvoi viime vuonna 6,5 % (100 %:n alkoholina). Alkon myyjien edellisvuoden lakon vaikutuksista puhdistettuna kasvu oli arviolta nelisen prosenttia. Anniskelukulutus kasvoi viime vuonna 2,4 %. Anniskelukulutus jakautui siten, että alkoholilain alainen anniskelukulutus kasvoi 2,4 % ja

keskiolutlain alainen 0,9 %. Ravintolakulutuksen kasvuprosentteja vähensi vertailuvuoden 1985 myyjien lakon aiheuttama ravintolamyynnin kasvu.

Syynä odotettua voimakkaampaan kokonaiskulutuksen kasvuun vuoden 1985 Alkon myyjien noin kuukauden kestäneen lakon lisäksi ovat olleet lämmin kesä, keskioluen hinnannuutoksen yhteydessä tapahtuneiden varastoon ostojen ajoittuminen, ulkomaisten oluiden markkinoille tulo sekä mietojen viinien osuuden kasvu.

Anniskeluoikeuksien myöntäminen

Anniskeluverkostoa kehitettäessä otettiin edelleen huomioon toisaalta alkoholipoliittiset sekä toisaalta alueelliset, matkailulliset ja taloudelliset näkökohdat. Anniskeluoikeuksia on myönnetty tarveharkinnan, hakijan soveltuvuuden ja ravitsemisliikkeen tason ja toiminta-ajatuksen mukaan.

Vuoden 1986 syksyllä anniskeluravintoloiden tarve arvioitiin uudelleen vuoteen 1988 asti. Tarkastelu perustui koko maasta kunta- ja taajama-kohtaisesti kerättyihin tietoihin. Näiden perusteella hallintoneuvosto muutti kokouksessaan 11. 12. 1986 anniskeluoikeuksien yksityiskohtaisia myöntämisperiaatteita vuodeksi 1987. Anniskeluoikeuksien määrän kasvulle ei enää asetettu määrällisiä rajoituksia.

Kertomusvuonna uusien anniskeluoikeuksien myöntämistä rajoitettiin ravintoloille, joissa anniskelun voitiin olettaa muodostuvan liikevaihdon kannalta määrääväksi. Uusien anniskeluoikeuksien myöntäminen painotettiin juomavalikoimaltaan rajoitettuihin oikeuksiin. Uusien hotelli- ja motelliyksiköiden rakentamista pyrittiin ohjaamaan siten, ettei uusia liikkeitä syntyisi alueille, joilla on jo riittävästi majoituspalveluja. Etusijalle asetettiin pienet, alan yleisin ehdoin toimivat ja liikelatoudellisesti elinkelpoiset hotellit, jotka tyydyttävät lähinnä paikkakunnan elinkeinoelämän majoitustarvetta. Erityistä pidättyvyyttä noudatettiin hakemusten suhteen silloin, kun hakijoina oli pääasiassa kansanterveyden edistämistä varten perustettuja laitoksia, jotka ovat saaneet sitä varten avustusvaroja. Vuoden 1987